

Sygn. akt III PSKP 23/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Prusinowski

SSN Krzysztof Rączka

Protokolant Anita Szewczyk

w sprawie z powództwa A. Ł.

przeciwko Prokuraturze Okręgowej w L.

o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach płacy i pracy oraz
wynagrodzenie, ewentualnie o ustalenie warunków zatrudnienia i wynagrodzenia
oraz odszkodowanie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 16 czerwca 2021 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w L.

z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt VIII Pa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje Sądowi Okręgowemu
w L. sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 grudnia 2018 r., VII P [...] Sąd Rejonowy w L. oddalił powództwo prokurator A.Ł. (powódka), skierowane przeciwko Prokuraturze Rejonowej w L. (pozwany) o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy oraz wynagrodzenie i odszkodowanie.

W sprawie ustalono, że powódka została powołana na stanowisko prokuratora Prokuratury Okręgowej w L. z dniem 1 kwietnia 2009 r. i jednocześnie za jej zgodą delegowana do wykonywania czynności służbowych w Prokuraturze Apelacyjnej w [...] od 1 kwietnia 2009 r. do 30 września 2009 r. Delegacja powódki, decyzją Zastępcy Prokuratora Generalnego, po uprzednim uzyskaniu zgody powódki, została przedłużona na czas nieokreślony. Powódka otrzymywała uposażanie, liczone jako ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, które wynosiło 12.662,08 zł brutto miesięcznie. Od 1 lutego 2018 r. powódka była niezdolna do pracy z powodu choroby, a bezpośrednio przed powstaniem niezdolności do pracy przebywała na urlopie wypoczynkowym. Pismem z 31 stycznia 2018 r. Zastępca Prokuratora Generalnego Prokurator Krajowy odwołał powódkę z delegacji z dniem 1 lutego 2018 r. Powódka otrzymała pismo 7 maja 2018 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał powództwo za niezasadne. W ocenie Sądu Rejonowego do prokuratorów powszechnych jednostek prokuratury zastosowanie znajdują przepisy dotyczące stosunku pracy z powołania. Co więcej art. 107 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 66 ze zm., dalej jako Prawo o prokuraturze) reguluje zasady odwoływania prokuratora z delegacji, jednakże dotyczy on tylko niektórych przypadków delegowania prokuratora, to jest tych na podstawie art. 106 § 1 i art. 106 § 7 i § 7a Prawa o prokuraturze. Powódka nie została zaś delegowana na podstawie wymienionych wyżej przepisów, lecz na podstawie art. 106 § 2 Prawa o prokuraturze. Oznacza to, że mogła zostać odwołana z delegacji w każdej chwili bez zachowania okresu uprzedzenia. Zdaniem Sądu pierwszej instancji delegacja służbowa nie może być utożsamiana ze zmianą warunków pracy i płacy. Nie prowadzi do zmiany zajmowanego stanowiska, gdyż delegowany nadal zachowuje stanowisko, na które został powołany, a zakończenie

oddelegowania i powrót do niższej stawki wynagrodzenia nie jest zmianą warunków pracy i płacy. Decyzje te należą do sfery z zakresu podległości służbowej prokuratora i nie dotyczą praw i obowiązków określających treść stosunku służbowego prokuratora.

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Rejonowego apelacją, która została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z 21 marca 2019 r., VIII Pa [...]. Sąd Okręgowy podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Rejonowego z zastrzeżeniem, że stosunek pracy prokuratora zostaje nawiązany na zasadzie mianowania, a nie powołania. Zmiana tej kwalifikacji prawnej nie prowadziła jednak do uznania wyroku Sądu Rejonowego za nieprawidłowy. W ocenie Sądu Okręgowego delegowanie prokuratora do innej jednostki prokuratury nie stanowi ingerencji w jego warunki pracy i płacy w rozumieniu Kodeksu pracy. W ocenie Sądu Okręgowego delegowanie powódki nie spowodowało zmiany warunków pracy i płacy, ponieważ delegowanie nie prowadzi do zmiany zajmowanego stanowiska. Powódka w spornym okresie nadal była prokuratorem Prokuratury Okręgowej w L.. Delegowanie oraz odwołanie z delegacji są jedynie formą uprawnienia Prokuratora Generalnego lub Prokuratora Krajowego względem podległych mu prokuratorów. Powyższy pogląd w ocenie Sądu Okręgowego wzmacnia fakt, że wypowiedzenie zmieniające w rozumieniu art. 42 k.p. powinno być zawarte między dwiema stronami stosunku pracy. Zgodnie z trybem przewidzianym w tym przepisie wypowiedzenie zmieniające powinno być przedstawione na piśmie. W razie odmowy przyjęcia przez pracownika zaproponowanych warunków pracy i płacy, umowa o pracę rozwiązuje się z upływem okresu dokonanego wypowiedzenia. Tymczasem delegowanie z art. 106 § 1 Prawa o prokuraturze jest decyzją Prokuratora Generalnego lub Prokuratora Krajowego, którzy nie występują w roli pracodawcy dla prokuratora prokuratury okręgowej. Nie można zatem w stosunku do nich stosować przepisów o stosunku pracy między dwiema równorzędnymi stronami. Ponadto Sąd drugiej instancji uznał, że regulacja normatywna Prawa o prokuraturze w zakresie odwoływania prokuratorów z delegacji jest kompletna a w art. 107 § 1 tej ustawy przewidziano rozwiązanie w postaci okresu uprzedzenia tylko delegowania do niektórych instytucji.

Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną w całości. Wniosła o jego uchylenie i przekazanie do ponownego rozpoznania w innym składzie z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za postępowanie kasacyjne. Powódka zarzuciła naruszenie: 1) art. 107 § 1 w związku z art. 106 § 2 Prawa o prokuraturze, przez ich błędną wykładnię i uznanie, że przepis art. 107 Prawo o prokuraturze to uregulowanie kompletne a ustawodawca wskazał tam jedynie uprzywilejowane przypadki, w których należy stosować okres uprzedzenia przy odwołaniu z delegacji, podczas gdy, wobec braku określenia okresu uprzedzenia dla prokuratorów delegowanych do powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury na czas nieokreślony, przy odwoływaniu ich z delegacji, należy stosować, na zasadzie analogii, bądź odesłania ustawowego, odpowiednie przepisy o wypowiedzeniu warunków pracy lub płacy, gdyż – zgodnie z zasadą prawa pracy – jednostronne obniżenie przez pracodawcę wynagrodzenia możliwe jest wyłącznie za wypowiedzeniem, co spowodowało oddalenie apelacji z samej tej przyczyny; 2) art. 41 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p. i w związku z art. 130 Prawa o prokuraturze, przez błędną ich wykładnię i uznanie, że zakaz wypowiedzenia warunków pracy i płacy w okresie korzystania ze zwolnienia lekarskiego nie ma zastosowania do odwołania prokuratora z delegacji; 3) art. 45 § 1 i 2 k.p. w związku z art. 47¹ k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p. w związku z art. 41 k.p. *per analogiam*, przez ich niezastosowanie i oddalenie apelacji, w sytuacji, gdy pracodawca zmienił warunki pracy i płacy na niekorzyść powódki zarówno bez wymaganego, trzymiesięcznego, uprzedzenia (z dniem 1 lutego 2018 r.), jak też w czasie, gdy przebywała na zwolnieniu lekarskim, przy czym pismo informujące o tej zmianie powódka otrzymała dopiero 7 maja 2018 r., co uzasadnia – jeżeli Sąd uzna przywrócenie do pracy za niemożliwe bądź niecelowe – zasądzenie odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia; 4) art. 42 § 4 k.p. *a contrario*, przez błędną wykładnię i uznanie, że nawet w przypadku braku regulacji dotyczącej trybu odwołania z delegacji prokuratora delegowanego na zasadzie art. 106 § 2 Prawa o prokuraturze, można odwołać go dowolnie i w każdej chwili, podczas gdy w przypadku długotrwałego, trwającego powyżej trzech miesięcy, a tym bardziej – jak w sprawie niniejszej – na czas nieokreślony, powierzenia innej pracy, do ponownej zmiany stosunku pracy wymagane jest wypowiedzenie zmieniające;

5) art. 22 k.p. w związku z art. 29 k.p. *per analogiam*, przez błędną wykładnię i niedostrzeżenie okoliczności, że długotrwała (ponad dziesięcioletnia) delegacja do innej jednostki organizacyjnej prokuratury, do wykonywania pracy w innym miejscu, za wyższe wynagrodzenie, w sprawach znacznie poważniejszego kalibru, o znacznie wyższym stopniu skomplikowania, istotnie zmienia treść stosunku pracy, przy niezmienionym formalnie stanowisku prokuratorskim; 6) art. 382 k.p.c., art. 378 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i zaniechanie dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń co do rozmiaru obniżenia wynagrodzenia powódki w związku z odwołaniem z delegacji bez uprzedzenia, mimo że strona powodowa przedstawiła podczas rozprawy z 7 marca 2019 r. dokładne wyliczenie i okres, którego obniżenie wynagrodzenia dotyczy, a także przez nieodniesienie się w uzasadnieniu wyroku do dwóch roszczeń ewentualnych, mimo, że w sentencji wyroku określono przedmiot sprawy z uwzględnieniem roszczeń ewentualnych, a oddalono apelację łącznie w stosunku do wszystkich trzech żądań, co świadczy o uwzględnieniu w punkcie pierwszym wyroku także roszczeń ewentualnych; 7) art. 469 k.p.c. w związku z art. 193 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. i 382 § 2 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c., przez ich niezastosowanie przez Sąd drugiej instancji, podczas gdy, jeśli ewentualnie uznać pismo z dnia 18 czerwca 2018 r. „precyzujące” roszczenie ewentualne (błędnie nazwane przez powódkę i pełnomocnika powódki alternatywnym), przez dodanie w odniesieniu do wynagrodzenia wyrazu „różnicy”, za ograniczenie pozwu (o ile przyjąć, że częściowe cofnięcie nie musi być dokonane w trybie wyraźnego i stanowczego oświadczenia przewidzianego w art. 203 § 1 k.p.c.), to czynność ta rodziła po stronie Sądu obowiązek jej kontroli pod kątem słusznego interesu pracownika, gdyż w związku z omyłką pisarską bądź błędną wykładnią prawa materialnego przez powódkę mogłoby doprowadzić do zasądzenia odszkodowania w wysokości 3.798,15 zł zamiast ustalonej równowartości wynagrodzenia brutto za okres wypowiedzenia – 37.998,24 zł. Natomiast Sąd pierwszej instancji, a za nim Sąd drugiej instancji, bez podjęcia czynności kontrolnych (469 k.p.c.), w uzasadnieniu bezzasadnie, a zatem błędnie uznał zmianę kwotową powództwa w zakresie roszczenia ewentualnego za skutecznie dokonaną, mimo że nie doszło do

umorzenia postępowania w odpowiedniej części, co stanowi wyraz oddalenia żądania określonego w pierwotnej wersji pozwu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powódki okazała się uzasadniona w stopniu uprawniającym Sąd Najwyższy do wydania wyroku kasatoryjnego, mimo iż nie wszystkie podniesione w niej zarzuty zasługiwały na uwzględnienie.

Na wstępie należy wyjaśnić – co ma istotne znaczenie dla oceny zarówno zarzutów procesowych jak i zarzutów prawa materialnego oraz kasatoryjnego charakteru podjętego rozstrzygnięcia – że zaskarżony wyrok opiera się na założeniu interpretacyjnym, zgodnie z którym regulacja normatywna zawarta w Prawie o prokuraturze dotycząca delegowania prokuratorów do innych jednostek organizacyjnych prokuratury jest kompletna także w zakresie odwoływania prokuratorów z delegacji na czas nieokreślony („przepisy o delegowaniu prokuratorów są wyczerpujące i jak wskazano nie ma podstaw do analogicznego stosowania przepisów o zmianie warunków pracy i płacy”). Kompletność tej regulacji – w myśl rozumowania przyjętego przez Sąd drugiej instancji – przejawia się w tym, że skoro z art. 106 Prawa o prokuraturze wynika kompetencja dla Prokuratora Generalnego lub Krajowego do delegowania prokuratora do innej jednostki prokuratury, to kompetencja ta obejmuje uprawnienie do odwołania prokuratora z delegacji w każdym czasie bez podania przyczyny oraz ze skutkiem natychmiastowym. W myśl tego rozumowania przewidziana w art. 107 Prawa o prokuraturze instytucja uprzedzenia dotyczy tylko „uprzywilejowanych przypadków” delegowania prokuratorów (do Ministerstwa Sprawiedliwości (art. 106 § 1), do pełnienia obowiązków lub pełnienia określonej funkcji poza granicami państwa w ramach działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe lub ponadnarodowe oraz zespoły międzynarodowe, działające na podstawie umów międzynarodowych, w tym umów konstytuujących organizacje międzynarodowe,

ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską (art. 106 § 7), do pełnienia obowiązków lub określonej funkcji, lub odbycia stażu trwającego dłużej niż miesiąc, poza granicami państwa w ramach współpracy międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (art. 106 § 7a)).

Założenie to jest całkowicie błędne i nieoparte na jakiejkolwiek znanej cywilizowanym systemom prawnym zasadzie prawa (w tym prawa pracy) lub metodzie wykładni. Co więcej, rozumowanie przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ignoruje dotychczasowe, utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym dotyczące modyfikowania treści stosunku pracy prokuratorów, które to orzecznictwo nie zostało w ogóle wykorzystane przez Sąd drugiej instancji. Karkołomne i sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa pracy rozumowanie Sądu drugiej instancji poprzedziła bowiem zadziwiająca konstatacja, że delegowanie prokuratora do innej jednostki prokuratury nie powoduje zmiany warunków pracy i płacy. Tymczasem delegacja prokuratora, chociaż nie prowadzi do zmiany stanowiska służbowego, to wiąże się z faktyczną zmianą miejsca świadczenia pracy oraz zmianą wynagrodzenia (w przypadku delegacji na czas nieokreślony lub dłuższych delegacji na czas określony). Analogiczne skutki w obszarze prawa pracy wywołuje odwołanie prokuratora z delegacji, skoro powraca on do macierzystej jednostki organizacyjnej prokuratury i wynagrodzenie odpowiadające zajmowanemu stanowisku prokuratorskiemu. Już w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2012 r., I PK 64/12 (OSNP 2013 nr 15-16, poz. 176) przyjęto, a w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., III PO 3/16 (LEX nr 2142564) potwierdzono, że tego rodzaju zmiany w treści stosunku pracy prokuratora stanowią zmianę warunków pracy i płacy.

Sąd drugiej instancji trafnie skorygował pogląd prawny Sądu pierwszej instancji i uznał, że stosunek pracy prokuratora, między innymi z uwagi na jego rangę oraz gwarancje trwałości zatrudnienia jest stosunkiem pracy wynikającym z mianowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 10 lipca 1996 r., I PZP 9/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 34 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 kwietnia 2001 r., I PKN 379/00, OSNP 2003 nr 5, poz. 116; z dnia 19 stycznia 2009 r., II PK 131/08, OSNP 2010, nr 15-16, poz. 185; z dnia 15 października 2015 r., II PK 260/14, M.P.Pr. 2016, nr 2, poz. 84-89; postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., III PO 3/16, LEX nr 2142564). Jak wyjaśniono w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 1999 r., III ZP 2/99 (OSNP 2000, nr 6, poz. 213) pragmatyki służbowe dotyczące tego rodzaju stosunków pracy, w tym także regulacje dotyczące prokuratorów, realizują zasadę wzmożonej ochrony trwałości stosunków pracy z mianowania. Wyraża się ona także w ograniczeniu dopuszczalności zmian w stosunku pracy. Z tak określoną gwarancją stałości stosunków służbowych wiąże się zasada dyspozycyjności pracownika, to znaczy szerokiego zakresu jego podporządkowania władzy służbowej, rozumiana przede wszystkim jako obowiązek pracownika mianowanego poddania się jednostronnym decyzjom pracodawcy dotyczącym miejsca pracy, czasowego wykonywania innej pracy, delegowania itp. Dlatego Sąd Najwyższy nie podzielił zarzutu naruszenia art. 22 k.p. w związku z art. 29 k.p. *per analogiam*, przez błędną wykładnię i niedostrzeżenie okoliczności, że długotrwała (ponad dziesięcioletnia) delegacja do innej jednostki organizacyjnej prokuratury, do wykonywania pracy w innym miejscu, za wyższe wynagrodzenie, w sprawach znacznie poważniejszego kalibru, o znacznie wyższym stopniu skomplikowania, istotnie zmienia treść stosunku pracy, przy niezmienionym formalnie stanowisku prokuratorskim.

Wspominana wyżej dyspozycyjność nie uzasadnia jednak takiej wykładni przepisów Prawa o prokuraturze dotyczących delegacji prokuratorów, która ignorowałaby utrwalone zasady prawa pracy oraz zasadę równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP) a jednocześnie prowadziłaby do usankcjonowania przez sąd naruszania godności prokuratora przez władze publiczne (art. 30 Konstytucji RP). Podkreślić należy, że w Prawie o prokuraturze nie ma przepisów prawa, z których wynikałaby ogólna kompetencja Prokuratora Generalnego do odwoływania prokuratora z delegacji. Kwestię odwołania z delegacji reguluje jedynie art. 107 Prawa o prokuraturze. Przepis ten przewiduje tylko możliwość odwołania prokuratora z delegacji na czas nieokreślony do Ministerstwa sprawiedliwości lub z delegacji trwającej dłużej niż rok w przypadku oddelegowania do pełnienia obowiązków lub pełnienia określonej funkcji poza granicami państwa w ramach działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe lub ponadnarodowe oraz zespoły międzynarodowe, działające na podstawie umów

międzynarodowych, w tym umów konstytuujących organizacje międzynarodowe, ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską (art. 106 § 7), do pełnienia obowiązków lub określonej funkcji, lub odbycia stażu trwającego dłużej niż miesiąc, poza granicami państwa w ramach współpracy międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (art. 106 § 7a) za 3-miesięcznym uprzedzeniem. Inne przypadki odwołania z delegacji nie zostały przewidziane w Prawie o prokuraturze. Ustawodawca przyjął zatem w sposób całkowicie irracjonalny i nieuzasadniony jakimikolwiek wartościami rozwiązanie odmienne niż przewidziane w art. 50 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, dalej jako ustawa o prokuraturze), który przewidywał możliwość odwołania prokuratora z każdego typu delegacji na czas nieokreślony, bez wyszczególniania określonych przypadków, za trzymiesięcznym uprzedzeniem (art. 50 ust. 3 ustawy o prokuraturze).

W tej sytuacji mamy do czynienia z ewidentną luką prawną. Zgodnie zaś art. 130 Prawa o prokuraturze w sprawach nieuregulowanych w niej lub w przepisach szczególnych do prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214 ze zm.), a w sprawach nieuregulowanych także w przepisach tej ustawy - przepisy Kodeksu pracy.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, zasadą prawa pracy jest dopuszczalność jednostronnego obniżenia przez pracodawcę wynagrodzenia pracownika wyłącznie za wypowiedzeniem. Dlatego, w razie braku określenia przez przepisy prawa dopuszczające jednostronne zmiany przez bez okresu wypowiedzenia, należy na zasadzie analogii stosować odpowiednie przepisy o wypowiedzeniu warunków płacy. Zasadę tą Sąd Najwyższy stosował w dotychczasowym orzecznictwie do wypadków jednostronnego obniżenia przez pracodawcę wynagrodzenia w pozaumownych stosunkach pracy (z mianowania i wyboru), w których przepisy prawa nie przewidywały okresu wypowiedzenia warunków płacy. W uchwale z dnia 8 kwietnia 1998 r., III ZP 5/98 (OSNAPiUS 1998 nr 22, poz. 647) Sąd Najwyższy zastosował omawianą zasadę do nauczycieli mianowanych, wykluczając jednocześnie zastosowanie wprost – do tej grupy

pracowników – art. 42 k.p. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2006 r., II PK 27/06 (OSNP 2007 nr 23 – 24, poz. 344) zasadę tę zastosowano do burmistrza, któremu rada miast obniżyła wynagrodzenie ustalone na początku jego kadencji. Z kolei w wyroku z dnia 6 stycznia 2010 r., I PK 130/09 (LEX nr 558223) Sąd Najwyższy przyjął, że przekształcenie *ex lege* stosunków pracy grupy urzędników z mianowania na umowne stosunki pracy nie daje możliwości „z dnia na dzień” zmiany na niekorzyść wynagrodzenia pracownika, a wymaga zachowania stosownego uprzedzenia. Do instytucji uprzedzenia odwołano się także w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II PK 175/09 (LEX nr 821142) i z dnia 10 marca 2011 r., II PK 245/10 (LEX nr 817525).

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2012 r., I PK 64/12 (OSNP 2013 nr 15-16, poz. 176) wyjaśniono już, że regulacje ustawowe dotyczące prokuratorów, które przewidują unormowania uprawniające kierownictwo prokuratury do modyfikacji treści stosunku pracy konkretnego prokuratora co do jednostki organizacyjnej prokuratury, w której wykonuje on swoje obowiązki, jak i miejsca wykonywania pracy i wysokości wynagrodzenia są niekompletne wówczas, gdy nie zawierają rozwiązania normatywnego obejmującego okres wypowiedzenia (uprzedzenia) „pozwalającego pracownikowi na przygotowanie się do mającej nastąpić zmiany warunków pracy”. W tym zakresie występuje zatem luka prawna, którą należy wyeliminować w drodze analogii, a konkretnie przez zastosowanie na zasadzie analogii przepisów prawa materialnego, których charakter jest najbardziej odpowiedni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2014 r., III PK 65/13, OSNP 2015 nr 5 poz. 63).

W dotychczasowym orzecznictwie na tle podobnych sytuacji przyjmowano stosowanie w drodze analogii art. 42 k.p. (por. wyrok w sprawie III PK 65/13) Jest to uzasadnione potrzebą zapewnienia pracownikowi odpowiedniej ochrony przed "zaskakiwaniem" go nagłą ("z dnia na dzień") zmianą warunków zatrudnienia na jego niekorzyść zatrudnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II PK 276/09, LEX nr 602246 i powołane tam orzecznictwo). Jak już wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, stosowanie art. 42 k.p. w drodze analogii może być tylko odpowiednie, a w szczególności polegać na tym, że jeżeli odwołanie z delegacji powoduje obniżenie wynagrodzenia, to prokurator nie ma

podstaw domagania się powrotu na poprzednie warunki zatrudnienia, ale może wnosić o wyrównanie wynagrodzenia za czas odpowiadający okresowi wypowiedzenia w powszechnym prawie pracy lub równe temu odszkodowanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2012 r., I PK 64/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 176). Dlatego też przykładowo w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2015 r., III PK 155/14 (OSNP 2017 nr 7 poz. 81) przyjęto, że nauczycielowi odwołanemu ze stanowiska kierowniczego w szkole niezgodnie z warunkami określonymi w art. 38 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1327 ze zm., dalej jako u.o.ś.), przysługuje odszkodowanie w wysokości nie niższej od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia, a nie w wysokości utraconego za taki okres dodatku funkcyjnego (art. 38 ust. 1 pkt 2 u.o.ś. w związku z art. 5, art. 42 § 1 i art. 47¹ k.p.). Jak wyjaśniono w uzasadnieniu tego orzeczenia wysokość odszkodowania z tytułu wadliwego wypowiedzenia zmieniającego nie jest odnoszona do różnicy zarobków sprzed i po wypowiedzeniu (por. w tym względzie uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1990 r., III PZP 19/90, OSNCP 1991 nr 5-6, poz. 62). Takie odszkodowanie jest roszczeniem majątkowym *sui generis*, u podstaw którego leży również funkcja socjalna i represyjna, co sprzeciwia się zmniejszeniu jego wysokości do kwoty odpowiadającej różnicy między wynagrodzeniem należnym pracownikowi przed wypowiedzeniem zmieniającym i przysługującym mu po zmianie warunków zatrudnienia dokonanej tym wypowiedzeniem. Bezprawność odwołania nauczyciela ze stanowiska dyrektora szkoły, wynikająca z braku uzasadnionych podstaw lub naruszenia przepisów prawa, powinna wywoływać skutek podobny, jak bezprawność działania pracodawcy przy wypowiedzeniu zmieniającym, bowiem są to rodzajowo podobne uchybienia prawom pracownika i z tej przyczyny odpowiednie stosowanie art. 45 § 2 i art. 47¹ k.p. do odwołanego dyrektora szkoły nie może powodować zmniejszenia wysokości odszkodowania ustawowego do kwoty utraconego dodatku funkcyjnego (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III PK 130/14, OSNP 2017 nr 4, poz. 38). Dlatego też w braku dokonania odwołania prokuratora z delegacji na czas nieokreślony przy poszanowaniu instytucji uprzedzenia, uzasadnione jest żądanie przez prokuratora zasądzenia odszkodowania przy odpowiednim zastosowaniu

art. 45 § 2 i 47¹ k.p. Przepisy te stosowane są w konsekwencji odwołania się na zasadzie analogii do art. 42 k.p. oraz art. 11¹ oraz art. 11¹ k.p. jako podstawy prawnej zasady równego traktowania pracowników-prokuratorów. To na podstawie tych przepisów prawa stosowanych w zbiegu z art. 107 Prawa o prokuraturze należy ocenić roszczenie powódki przy ponownym rozpoznawaniu sprawy.

Natomiast jak wyjaśniono to w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 1999 r., III ZP 2/99 (OSNP 2000 nr 6, poz. 213), ze względu na naturę stosunków służbowych do stosunków pracy z mianowanie nie stosuje się wypowiedzenia zmieniającego przy modyfikowaniu treści tych stosunków pracy. W konsekwencji nie znajdują też zastosowania kodeksowe przepisy ochronne, ograniczające dopuszczalność wypowiedzenia warunków pracy i płacy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2011 r., I PK 176/10, LEX nr 786363). Niezasadne są więc zarzuty naruszenia art. 41 w związku z art. 42 § 1 k.p.

Całkowicie nieuzasadnione okazały się zarzuty naruszenia prawa procesowego (art. 382, art. 378 oraz art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. przez „zaniechanie dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń co do rozmiaru obniżenia wynagrodzenia powódki w związku z odwołaniem z delegacji bez uprzedzenia” oraz art. 469 w związku z art. 193 w związku z art. 391 i 382 § 2 w związku z art. 328 § 2 k.p.c. przez ich niezastosowanie). Powołanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa procesowego Sąd drugiej instancji nie naruszył, ponieważ przyjął całkowicie błędne założenia co do materialnoprawnej podstawy prawnej dla oceny roszczeń powódki. W rezultacie kwestia zastosowania powołanych w skardze przepisów prawa procesowego pojawi się dopiero podczas ponownego rozpoznawania sprawy przez Sąd drugiej instancji przy uwzględnieniu wykładni prawa materialnego dokonanej przez Sąd Najwyższy w niniejszym wyroku.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.